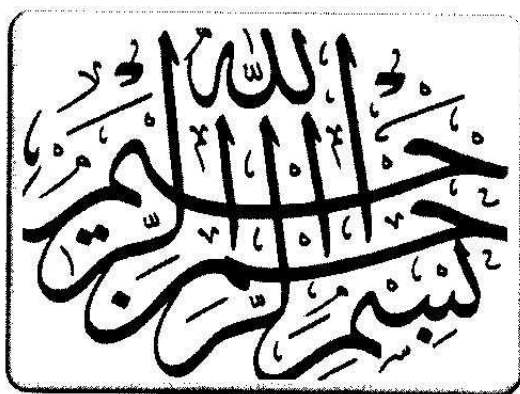

اصول و مبانی مالکیت فکری

نویسنده :

دکتر مهرداد لعلی

بهاره بهروز منش

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: فوج لعلی، مهرداد، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: اصول و مبانی مالکیت فکری/ نویسنده مهرداد لعلی، بهاره بهروز منش.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات اساتید دانشگاه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ ص.
شابک	: 978-600-8829-54-6
وضعیت فهرست نویسی	: فبا
موضوع	: مالکیت معنوی
موضوع	: Intellectual property
شناسه افزوده	: بهروز منش، بهاره، ۱۳۵۵ -
رده بندی - ده	: ۱۳۹۶ الف۹۰۱/ک۱۴۰۱
رده بندی - دیو	: ۳۴۶/۰۲۸
شماره کتب شناسی ملی	: ۵۱۱۲۶۸۲

اصول و مبانی مالکیت فکری

نویسنده: دکتر مهرداد لعلی - بهاره بهروز منش

ناشر: انتشارات اساتید دانشگاه

ناشر همکار: انتشارات یاد عارف

سال چاپ و نوبت چاپ: اول اردیبهشت ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۹-۵۴-۶

تلفن انتشارات: ۰۷۳-۶۶۴۰۱۸۷۸-۶۶۴۰۶۶۴-۰۲۱ همراه ۰۹۱۲۴۳۴۲۷۴۱

موسسه سبک نو: ۰۶۶۴۶۳۶۲۰-۶۶۴۶۲۱۸۵-۶۶۴۰۲۱ همراه ۰۱۳۳۴۵۰۱۳۹۳۰۰۹۱۹۳

پیشگفتار:

تا چند دهه پیش، مرادوات تجاری به اموال مادی منحصر میشد. به تبع آن، نظام حقوقی نیز با توجه به اموال مادی تنظیم شده بود و در آن از امور مربوط به اموال فکری سخنی به میان نیامده بود. پس از درک اهمیت حقوق مالکیت فکری در پیشبرد علم، فرهنگ، هنر و صنعت، و ورود فزاینده آن به حوزه تجارت، نظام های حقوقی، با اموالی مواجه شدند که مخلوق ذهن و اندیشه آدمی است و سرشت غیر ملموس دارد.

نقش غیرقابل انکار حقوق مالکیت فکری در تحولات صنعتی و تجاری، موجب شده این موضوعات وارد ادبیات حقوقی شود. با ورود حقوق مالکیت فکری به ادبیات حقوقی، حجم قابل توجهی از ادبیات و مقالات، به آن اختصاص یافت. حقوقدانان نیز برای تشریح و تبیین آن همت گماشتند. در این میان، به ماهیت این حقوق و جایگاه آن در حقوق اموال مکرر پرداخته شده است.

به دنبال این مواجهه، نظام حقوقی با حالات مختلفی روبرو شد که میتوان آنها را در دو دسته طبقه بندی کرد: یک دسته به ماهیت این اموال مربوط میشود و هدف از طرح آنها، شناخت چیستی اموال فکری است، سؤالاتی از قبیل: اینکه حقوق مالکیت فکری چیست و شامل چه موضوعاتی میشود؟ حقوق مالکیت فکری، چه اوصاف و مشخصههایی دارد؟ چه آثاری بر این اموال مترتب است؟ دارند این اموال چه حقوقی دارد؟ دسته دیگر، به جایگاه این اموال مربوط میشود و هدف از طرح آنها، تبیین وضعیت حقوق مالکیت فکری، در نظام حقوقی موجود می باشد، سؤالاتی از قبیل اینکه: آیا این اموال در تقسیم بندی حقوق مالی به حق عینی و دینی قرار میگیرند یا نه؟ رابطه پدیدآورنده و پدیده فکری در کدامیک از قالبهای رابطه شخص با اموال (مالکیت، حق انتفاع یا حق ارتفاق) قرار میگیرد؟ آیا تقسیم بندی اموال، به مثالی و قیمی در مورد این اموال هم کاربرد دارد؟

با تصویب مقررات خاص در زمینه مالکیت صنعتی، ادبی و هنری به بعضی از این سؤالات پاسخ داده شده است، لیکن از آنجا که مقررات مزبور به ماهیت اموال فکری و همچنین جایگاه آنها در حقوق اموال اشاره نکرده است، بحث درباره ماهیت و جایگاه اموال فکری اهمیت فراوان دارد. با این نگرش، مقاله حاضر به تبیین ماهیت حقوق مالکیت فکری و تشریح جایگاه آن در حقوق اموال می پردازد. این مسأله، هم شناخت اموال فکری را در پی دارد، هم تشخیص وضعیت حقوقی این اموال، در نظام موجود را تسهیل مینماید.

در نتیجه، طر مستقیم و غیر مستقیم به تعداد زیادی از سؤالات پاسخ داده میشود و بدین ترتیب، پارهای از ابهامات موجود در زمینه این اموال مرتفع میگرددند.

مجموعه حاصل، با نبر این واقعیت که تشریح و تبیین مسائل حقوق مالکیت فکری، مستلزم شناخت ماهیت و جایگاه آن در حقوق مالی است، میکوشد ابتدا از طریق بازتعریف این حقوق، بررسی ایجاد زوال آن، بیان موضوع این حقوق، تحلیل اوصاف و آثار، و تشریح رابطه بین پدیدآورندگان و پاینده فکری، ماهیت حقوق مالکیت فکری و جایگاه آن در حقوق اموال را تبیین کند. پس از آن تا حد ممکن، قواعد حاکم بر اموال مادی را بر این اموال - که از جنس دیگری هستند - اعمال مینماید، بدون اینکه در این کار اغراق کند یا از واقعیت ها دور شود.

فهرست مطالب

فصل اول: پیش در آمدی بر مالکیت معنوی.....	۱۵
مقدمه:.....	۱۶
مصادیق:.....	۱۸
تعریف.....	۲۰
د - اختراعات.....	۲۱
۱- اوصاف و انواع اختراعات قابل ثبت.....	۲۲
ه- طرح های ساخت مدارهای یکپارچه.....	۲۳
دلیل و زمینه های حمایت از طرح های ساخت مدارهای یکپارچه در سطح بین المللی.....	۲۳
و - حفاظت از اطلاعات افشاء نشده یا اسرار تجاری.....	۲۴
فصل دوم: بررسی فکری و اقتصادی مالکیت فکری.....	۲۷
مقدمه.....	۲۸
چیستی مالکیت فکری.....	۲۹
تحلیل مصادیقی مالکیت فکری.....	۲۹
تحلیل حکمی مالکیت فکری.....	۳۰
حقوق اقتصادی و حقوق اخلاقی مالکیت فکری.....	۳۰
أ. حقوق اقتصادی مالکیت فکری.....	۳۰
نخست: حقوق اقتصادی مالکیت صنعتی.....	۳۱
۱. حق انحصاری ساخت.....	۳۱
۲. حق انحصاری فروش.....	۳۱
۳. حق ممانعت از واردات.....	۳۲
دوم. حقوق اقتصادی مالکیت ادبی.....	۳۲
۱. حق نشر و تکثیر.....	۳۲
۲. حق ترجمه.....	۳۳

۳۳	۳. حق اقتباس، تلخیص و تبدیل
۳۳	۴. حق استفاده از پاداش و جایزه
۳۴	۵. حق عرضه و اجرا
۳۴	ب. حقوق معنوی مالکیت فکری
۳۴	۱. حق افشای اثر (Divulgarion Right)
	۲. حق نام و عنوان پدیدآورنده (Paternity Right, Identification, Attribution Right)
۳۵	۳. حق تمامیت اثر (Integrity Right)
۳۶	۴. حق عدول
۳۶	۵. حق دسترسی به اثر
۳۷	تحلیل وجودشناختی مالکیت فکری
۳۷	نظریه مختار
۳۷	احتمال نخست: ماهیت ذهنی موضوع
۳۷	احتمال دوم: ماهیت تجریدی موضوع
۳۸	احتمال سوم: ماهیت اعتباری موضوع
۳۸	چیستی‌شناسی رابطه
۳۹	چرایی مالکیت فکری
۴۰	مبنای کار
۴۱	مبنای منفعت
۴۳	مبنای شخصیت
۴۴	اعتبار مالکیت فکری در حقوق اسلامی
۴۴	احتمال نخست: نفی موضوع
۴۵	احتمال دوم: وجود موضوع برای مالکیت فکری
۴۶	مالکیت فکری به عنوان موضوع مستقل
۴۷	مالکیت فکری به عنوان یک مسئله حکمی
۴۷	نظریه مختار

تحلیل رابطه پدیدآورنده و پدیده فکری	۴۸
عدم الغای اعتبار مالکیت فکری	۴۹
عدم اعتبار مالکیت فکری با وجود سرچشمه اعتبار آن	۴۹
تنافی مالکیت فکری با مذاق شریعت	۵۰
ادله اعتبار مالکیت فکری	۵۰
أ. قاعده لاضرر	۵۰
۱. اعتبار مالکیت فکری براساس شمول قاعده لاضرر درباره احکام عدمی	۵۱
میزان دلالت قاعده لاضرر	۵۲
۲. اعتبار مالکیت فکری براساس قاعده لاضرر به عنوان مثبت احکام عقلایی	۵۲
میزان دلالت	۵۳
۳. جریان قاعده لاضرر براساس جهانی بودن نظام مالکیت فکری	۵۳
ب. بنای خردمندان	۵۴
جمع بندی و نتیجه گیری	۵۸
فصل سوم: خط مشی و ضوابط حقوق مالکیت فکری در مؤسسه سات علمی و پژوهشی	۵۹
مقدمه	۶۰
ماده (۱) تعاریف	۶۰
ماده (۲) اهداف	۶۲
ماده (۳) اصول کلی	۶۲
ماده (۴) ساختار اجرایی	۶۶
ماده (۵) ثبت و بهره برداری از دارایی های فکری	۶۸
ماده (۶) مالکیت اسمی دارایی فکری	۶۸
ماده (۷) نحوه تخصیص درآمدهای حاصل از دارایی های فکری	۶۹
الف) اختراعات و نوآوریها:	۶۹
ب) پایان نامه ها و رساله های مربوط به مقاطع تحصیلی دانشگاهی:	۷۰
ج) سایر آثار مکتوب، آثار هنری و نرم افزارها	۷۰

۷۱	 ماده ۸) حل و فصل اختلافات
۷۳	 فصل چهارم: آئین نامه اجرایی ثبت نوآوری
۷۴	 مقدمه توجیهی
	 امروزه حمایت از حقوق مالکیت فکری در خلق نوآوری های جدید و حمایت و تشویق
	 مبدعین نقش عمده ای را برعهده دارد. اهمیت شناسایی و حمایت از این نوع حقوق
۷۴	 در خصوص ابداعات دارویی و فناوری های زیستی بارزتر است.
۷۴	 اهداف
۷۵	 بخش اول: تعاریف
۷۵	 دارایی فکری (Intellectual Property)
۷۵	 ابداع (اختراع)، (Invention)
۷۶	 مبدع (مخترع)، (Inventor)
۷۶	 گواهینامه اختراع (Patent)
۷۶	 گروه مدیریت مالکیت فکری
۷۷	 شورای بررسی قابلیت ثبت نوآوری
۷۷	 فرم افشاء ابداع
۷۸	 واگذاری امتیاز بهره برداری از دارایی فکری (Licensing)
۷۸	 حق الامتیاز (Royalty)
۷۸	 بخش دوم: مالکیت دارائی های فکری
۷۹	 بخش سوم: فرایند ثبت پتنت انستیتو پاستور ایران
۸۶	 بخش چهارم: مجوز بهره برداری
۸۸	 بخش پنجم: نحوه تخصیص درآمدهای حاصل از دارای فکری
۸۹	 اختراعات و نوآوری ها
۹۰	 پایان نامه ها و رساله های مربوط به مقاطع تحصیلی دانشگاهی
۹۰	 بخش ششم: حل و فصل اختلافات
۹۳	 فصل پنجم: مالکیت فکری
۹۴	 مقدمه :

۹۵.....	مالکیت فکری
Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic - ۳	
۹۶.....	Works
۹۷.....	حق تکثیر (Copy right) :
۹۸.....	حق کشف و اختراع (Patent) :
۹۹.....	نشان تجاری (Trade Mark) :
۹۹.....	رموز تجاری (Trade Secret) :
۹۹.....	کارایی های مالکیت فکری
۱۰۰.....	انتقادات و رد بر مالکیت فکری
۱۰۲.....	نتیجه گیری
۱۰۵.....	فصل ششم: ثبوت و ارزیابی علمی اختراعات
۱۰۶.....	مقدمه:
۱۰۶.....	ماده ۱- تعاریف
۱۰۷.....	جدید بودن (Novelty):
۱۰۷.....	نوآوری و گام ابتکاری (Inventive):
۱۰۷.....	داشتن کاربرد عملی (Applicability):
۱۰۸.....	ماده ۲- پذیرش
۱۰۸.....	ماده ۳- معیارهای عمومی پذیرش:
۱۰۸.....	ماده ۴- تقاضاهای غیر قابل بررسی:
۱۰۹.....	ماده ۵- روش کارشناسی و داوری:
۱۰۹.....	۵-۱- کارشناسی اولیه و عمومی
۱۰۹.....	۵-۲- داوری علمی و فنی تقاضاها:
۱۱۰.....	ماده ۶- وظایف و ترکیب شورای ارزیابی تخصصی اختراعات:
۱۱۱.....	ماده ۷: صدور گواهی نامه:
۱۱۱.....	ماده ۸: هزینه ها:
۱۱۲.....	ماده ۹: حمایت از تقاضاهای تائید شده:

- ماده ۱۰- سایر موارد: ۱۱۲
- فصل هفتم: ضمانت اجرای کیفری نقض حقوق مالکیت فکری در ایران.. ۱۱۳**
- ۱- مفاهیم مالکیت فکری ۱۱۴
- بعضی از حقوق دانان در تعریف مالکیت فکری گفته اند : ۱۱۸
- در تعریف دیگری از مالکیت فکری گفته شده : ۱۱۸
- در تعریف ارائه شده دیگری آمده است : ۱۱۹
- ۱-۱. مالکیت ادبی و هنری ۱۲۲
- به طور معمول قوانین ملی کپی رایت آثار ذیل را مورد حمایت قرار می دهند:..... ۱۲۵
- ۱-۲. مالکیت صنعتی ۱۳۱
۲. مبانی جرم بگای حقوق مالکیت فکری ۱۴۵
- ۱-۲: مبانی شناسایی و حمایت از مالکیت فکری ۱۴۶
- ۱-۱-۲: نظریه های توجیه کننده لزوم ضرورت حمایت از مالکیت فکری ۱۴۶
- ۱-۱-۱-۲: ناسازگاری مالکیت فکری با قاعده تسلط ۱۴۶
- ۱-۱-۲: ناسازگاری مالکیت معنوی با ربالت و قداست علم ۱۴۸
- ۱-۱-۲: ۳- تلقی اموال فکری به عنوان سرمایه حکومت اسلامی ۱۴۸
- ۱-۲: ۲- نظریه های ضرورت حمایت از مالکیت فکری ۱۴۹
- ۱-۲-۱: ۲- قاعده حفظ نظام و دلیل عقل مستقل ۱۴۹
- ۱-۲-۲: ۲- گسترش و توسعه در مفهوم ملکیت ۱۵۰
- ۲-۲: مبانی حمایت کیفری از مالکیت فکری ۱۵۱
۳. پیشینه تاریخی پیدایش و حمایت از حقوق مالکیت فکری ۱۵۴
- ۱-۱-۳. پیدایش و توسعه ی مالکیت ادبی و هنری ۱۵۷
- ۱-۱-۱-۳. مالکیت ادبی و هنری در جوامع بدوی ۱۵۷
- ۱-۱-۲-۳. مالکیت ادبی و هنری در دوران باستان ۱۵۸
- ۱-۱-۳-۳. مالکیت ادبی و هنری از قرون وسطی تا عصر جدید ۱۵۸
- ۱-۳-۲. پیدایش و توسعه ی مالکیت صنعتی ۱۶۰
- ۲-۳. پیشینه مالکیت فکری در جوامع اسلامی ۱۶۳

۳-۳.	تاریخچه ضمانت اجراهای نقض حقوق مالکیت فکری در ایران	۱۷۱
۳-۳-۱.	مالکیت ادبی و هنری	۱۷۱
۳-۳-۲.	مالکیت صنعتی	۱۷۴
۳-۴.	پیشینه ضمانت اجراهای مالکیت فکری در کشورهای اروپایی و آمریکا	۱۷۶
۳-۴-۱.	آلمان	۱۷۶
۳-۴-۲.	ایتالیا	۱۷۷
۳-۴-۳.	انگلستان	۱۷۹
۳-۴-۴.	ایالات متحده آمریکا	۱۸۳
۳-۵.	تاریخچه ظهور کنوانسیون های بین المللی حمایت از مالکیت فکری	۱۸۷
فصل هشتم: جرائم ناشی از نقض حقوق مالکیت فکری		
۱۹۵	مقدمه:	۱۹۶
۱۹۷	۱. جرائم علیه مالکیت ادبی و هنری	۱۹۷
۱۹۸	۱-۱. نشر یا پخش یا افشای اثر دیگری	۱۹۸
۱۹۸	۱-۱-۱. ارکان تشکیل دهنده جرم	۱۹۸
۲۰۵	۱-۱-۲. عناوین خاص مجرمانه در سایر قوانین	۲۰۵
۲۰۵	۱-۲-۱. نشر، پخش و عرضه کتب و نثریات و آثار صوتی	۲۰۵
۲۰۷	۱-۲-۲. چاپ، پخش و نشر ترجمه دیگری	۲۰۷
۲۱۰	۱-۳-۱. نشر، پخش و عرضه آثار سمعی و بصری	۲۱۰
۲۱۱	۲-۱. به کار بردن نام و عنوان و نشان ویژه معرف اثر	۲۱۱
۲۱۲	۱-۲-۱. ارکان تشکیل دهنده جرم	۲۱۲
۲۱۴	۲-۲-۱. عنوان خاص مجرمانه در قانون مطبوعات	۲۱۴
۲۱۵	۳-۱. جرم اقتباس غیر قانونی	۲۱۵
۲۱۵	۱-۳-۱. تعریف و شرایط اقتباس	۲۱۵
۲۱۸	۲-۳-۱. ارکان تشکیل دهنده جرم	۲۱۸
۲۲۰	۴-۱. جرم تغییر یا تحریف آثار ادبی - هنری	۲۲۰
۲۲۶	۵-۱. سرقت آثار ادبی و هنری	۲۲۶

- ۶-۱. سایر جرائم ۲۲۹
- ۱-۶-۱. جرائم مربوط به حقوق پدیدآورندگان نرم افزارها: ۲۲۹
- ۱-۶-۲. جرائم ارتكابی توسط مؤسسات چاپ و نشر: ۲۳۰
۲. جرائم علیه مالکیت صنعتی ۲۳۲
- ۱-۲. از قانون ثبت علائم و اختراعات تا قانون مجازات عمومی ۲۳۳
- ۲-۲. از قانون تعزیرات سال ۱۳۶۲ تا قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ ۲۳۵
- ۲-۳. جرائم علیه نشانه های جغرافیایی ۲۳۸
- ۲-۳-۱. جرائم مندرج در قانون حمایت از نشانه های جغرافیایی ۲۳۸
- ۲-۳-۲. حمایت کیفری از نشانه های جغرافیایی از منظر قانون مجازات اسلامی ۲۴۲
- ۲-۴. حمایت کیفری از مالکیت صنعتی در قانون تجارت الکترونیکی ۲۴۵
- ۲-۵. جرائم علیه حق مالکیت صنعتی در قانون ثبت اختراعات ۱۳۸۶ ۲۴۷
- ۲-۵-۱. حمایت کیفری از حق اختراع ۲۴۸
- ۲-۵-۲. حمایت کیفری از علائم تجاری ۲۵۵
- ۲-۵-۲-۱. اعمال مجرمانه مذکور در قانون ثبت اختراعات ۱۳۸۶ ۲۵۶
- ۲-۵-۲-۲. اعمال مجرمانه پیش بینی شده در قانون مجازات اسلامی: ۲۵۶
- ۲-۵-۳. حمایت کیفری از اسرار تجاری ۲۶۰
- ۲-۵-۳-۱. اسرار تجاری در فضای واقعی ۲۶۲
- ۲-۵-۳-۲. اسرار تجاری در فضای مجازی ۲۶۷
- فصل نهم: بررسی ضمانت اجرای کیفری حقوق مالکیت فکری** ۲۷۳
- ۱-۱. ضمانت اجرای کیفری مالکیت ادبی و هنری ۲۷۴
- ۱-۲. ضمانت اجرای کیفری مالکیت صنعتی ۲۷۷
۲. بررسی ضمانت اجرای کیفری مالکیت فکری در قلمرو بین المللی ۲۸۳
- ۱-۲. ضمانت اجرای مالکیت ادبی و هنری ۲۸۳
- ۲-۲. ضمانت اجرای کیفری مالکیت صنعتی ۲۸۹
۳. ارزیابی ضرورت توسل به ضمانت اجرای کیفری ۲۹۳
- نتیجه گیری و پیشنهادات ۲۹۹

- منابع و مأخذ ۳۰۵
- (۱) منابع فارسی ۳۰۵
- ۱۰- قانون ثبت اختراعات ، طرحهای صنعتی و علائم تجاری ۱۳۸۶ ۳۱۰
- ۱۱- قانون جرائم رایانه ای ۳۱۰
- (۳) منابع انگلیسی: ۳۱۲
- (۴) منابع اینترنتی: ۳۱۳